DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)

den 9 december 2010*

I mål C-241/09,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, framställd av Cour d'appel de Bruxelles (Belgien) genom beslut av den 29 juni 2009, som inkom till domstolen den 3 juli 2009, i målet

Fluxys SA

mot

Commission de régulation de l'électricité et du gaz (CREG),

meddelar

* Rättegångsspråk: franska.

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden J.-C. Bonichot samt domarna K. Schiemann, L. Bay Larsen, C. Toader (referent) och A. Prechal,

generaladvokat: V. Trstenjak,
justitiesekreterare: handläggaren R. Şereş,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 17 juni 2010,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Fluxys SA, genom R. Gonne, avocat,

— Commission de régulation de l'électricité et du gaz (CREG), genom L. Cornelis och P. de Bandt, avocats,

— Belgiens regering, genom M. Jacobs, i egenskap av ombud, biträdd av J.-F. De Bock, avocat,

— Tjeckiens regering, genom M. Smolek, i egenskap av ombud,

— Förenade kungarikets regering, genom L. Seeboruth, i egenskap av ombud,

— Europeiska kommissionen, genom O. Beynet och B. Schima, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 28 september 2010 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artiklarna 1, 2 och 18 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/55/EG av den 26 juni 2003 om gemensamma regler för den inre marknaden för naturgas och om upphävande av direktiv 98/30/EG (EUT L 176, s. 57, och – rättelse – EUT L 16, 2004, s. 75) samt av artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1775/2005 av den 28 september 2005 om villkor för tillträde till naturgasöverföringsnäten (EUT L 289, s. 1).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan Fluxys SA (nedan kallat Fluxys), ett företag som ansvarar för driften av naturgasnätet i Belgien, och Commission de régulation de l'électricité et du gaz (CREG), avseende den sistnämndas beslut av den 6 juni 2008

om fastställelse av priser för överföring av gas avsedd för den nationella marknaden under tiden mellan år 2008 och år 2011.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätten

3 I artikel 1.1 i direktiv 2003/55 föreskrivs följande:

”I detta direktiv fastställs gemensamma regler för överföring, distribution, leverans och lagring av naturgas. Det innehåller regler om naturgassektorns organisation och funktion, tillträde till marknaden och de kriterier och förfaranden som skall tillämpas vid beviljande av tillstånd för överföring, distribution, leverans och lagring av naturgas samt drift av system.”

4 Artikel 2.3 i direktiv 2003/55 innehåller, med avseende på detta direktiv, följande definition av begreppet överföring:

”transport, utom leverans, av naturgas genom ett nät av högtrycksrörledningar som inte ingår i ett tidigare led av rörledningsnätet till kunder”.

5 I artikel 18.1 i direktiv 2003/55 föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna skall se till att det införs en ordning för tredje parts tillträde till överförings- och distributionssystem och [anläggningar för kondenserad naturgas] grundad på offentliggjorda tariffer, som skall gälla för alla berättigade kunder, inbegripet leveransföretag, och som skall tillämpas objektivt utan att någon diskriminerande åtskillnad görs mellan systemanvändarna. Medlemsstaterna skall se till att dessa tariffer, eller de metoder som använts för att beräkna dem, godkänns av en sådan tillsynsmyndighet som avses i artikel 25.1 innan de träder i kraft samt att tarifferna – och metoderna om endast dessa har godkänts – offentliggörs innan de träder i kraft.”

6 I artikel 3.1 i förordning nr 1775/2005 föreskrivs följande:

”Tarifferna, eller de metoder som används för att beräkna dem, som systemansvariga för överföringssystem tillämpar och vilka godkänts av tillsynsmyndigheterna enligt artikel 25.2 i direktiv 2003/55/EG … skall vara tydliga, ta hänsyn till systemets funktionsduglighet och förbättringen av det och återspegla de faktiska kostnaderna, i den utsträckning dessa kostnader motsvaras av dem som effektiva och strukturellt jämförbara nätoperatörer har och medger insyn, samtidigt som en rimlig avkastning på investeringar tillgodoses, och vid behov med hänsyn till tariffjämförelser av tillsynsmyndigheterna. Tarifferna, eller de metoder som används för att beräkna dem, skall tillämpas på ett icke-diskriminerande sätt.

…”

Den nationella rätten enligt beslutet om hänskjutande

7 I Belgien regleras överföring av naturgas i lag av den 12 april 1965 om överföring av produkter i gasform och i andra former genom rörledning (la loi du 12 avril 1965 relative au transport de produits gazeux et autres par canalisations) (*Moniteur belge* av den 7 maj 1965, s. 5260). Det framgår av beslutet om hänskjutande att de bestämmelser som var relevanta för tvisten vid den nationella domstolen vid tiden för detta beslut följde av denna lag i dess lydelse enligt lag av den 10 mars 2009 om ändring av lagen av den 12 april 1965 om överföring av produkter i gasform och i andra former genom rörledning (la loi du 10 mars 2009 portant modification de la loi du 12 avril 1965 relative au transport de produits gazeux et autres par canalisations) (*Moniteur belge* av den 31 mars 2009, s. 25173) (nedan kallad gaslagen).

8 I artikel 1.7 bis i gaslagen definieras ”transitering” på följande sätt:

”Verksamhet som utgörs av överföring av naturgas utan distribution eller leverans av naturgas i Belgien”.

9 I artikel 15/5 quater i gaslagen anges följande:

”§ 1. Systemansvarig för naturgasöverföringssystemet, systemansvarig för naturgaslagringsanläggningen och systemansvarig för [anläggningar för kondenserad naturgas] ska inge en individuell ansökan till [CREG] om godkännande av deras respektive priser och priser för stödtjänster. De ska offentliggöra de priser som godkänts för respektive verksamhet individuellt i överensstämmelse med riktlinjerna i detta kapitel.

…

§ 4 De systemansvariga ska för godkännande till [CREG] inge ett förslag om intäkter och priser som utarbetats på grundval av de totala intäkter som anges i artikel 15/5 bis.

…”

10 I artikel 15/5 quinquies punkt 1 i gaslagen anges följande:

”… bestämmelserna i detta kapitel och i kunglig kungörelse av den 8 juni 2007 om den metod som ska användas för fastställande av de totala intäkterna inklusive rimlig vinstmarginal, om den allmänna prisstrukturen, om de grundläggande principerna avseende priser, om förfaranden, om offentliggörande av priser, om årsrapporter, om redovisning, om kontroll över kostnader, om avvikelser från de systemansvarigas intäkter och om den objektiva indexeringsformel som avses i lagen av den 12 april 1965 om överföring av produkter i gasform och i andra former genom rörledning, i den version som offentliggjordes i *Moniteur belge* den 29 juni 2007, ska vara tillämpliga på priser för naturgasöverföring och på den systemansvarige för naturgasöverföringssystem som bedriver transiteringsverksamhet, med förbehåll för följande undantag:

1° Priserna är tillämpliga under en bestämd tid enligt ett avtal som ingåtts mellan den systemansvarige för överföringsnätet och användarna av detta nät.

2° I syfte att garantera prisstabilitet på sikt kan den period som föreskrivs i artikel 15/5 bis § 2 överstiga fyra år.

3° Den rimliga vinstmarginalen för transiteringen har fastställts i enlighet med artiklarna 4–8 i ovannämnda kungliga kungörelse av den 8 juni 2007, förutsatt att

a) det ursprungliga värdet av reglerade tillgångar för transitering den 31 december 2007 godkänns av [CREG] på den systemansvariges förslag med beaktande av alla överföringsanläggningar belägna i Belgien som används för transitering, och

b) produkten av betakoefficienten och riskpremien som andel av avkastningsprocenten R, föreskriven i artikel 6 i ovannämnda kungliga kungörelse, fastställs till 7 procent.

…”

11 I artikel 15/19 i gaslagen föreskrivs att avtal som ingåtts före den 1 juli 2004 i enlighet med artikel 3 första stycket i rådets direktiv 91/296/EEG av den 31 maj 1991 om transitering av naturgas genom gasledningsnät (EGT L 147, s. 37; svensk specialutgåva, område 12, volym 2, s. 143) (nedan kallade historiska avtal) ska äga giltighet och fortsätta att verkställas i enlighet med bestämmelserna i det ovannämnda direktivet.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

12 År 2007 förelade Fluxys CREG olika prisförslag för godkännande i enlighet med artikel 15/5 quater i gaslagen. Dessa avsåg dels överföring av gas avsedd att distribueras i en annan stat (nedan kallad transitering), dels överföring av gas avsedd att

distribueras i Belgien (nedan kallad transport) samt lagring. Förslagen avsåg tiden mellan år 2008 och år 2011.

13 I fråga om de prisförslag som avsåg transitering fattade CREG två beslut den 15 maj respektive den 6 juni 2008. Enligt dom som Cour d'appel de Bruxelles avkunnade den 10 november 2008 inhiberades rättsverkningarna av dessa beslut, eftersom de vid första påseendet framstod som rättsstridiga.

14 CREG godkände inte Fluxys prisförslag avseende transport och lagring och slog i beslut av den 19 december 2007 fast tillfälliga priser samt förpliktade detta företag att förebringa en ny budget som omfattade de nya prisförslagen. Sedan dessa förslag hade ingetts fattade CREG den 6 juni 2008 ett nytt beslut i vilket denna myndighet fastställde tillfälliga priser för transport och lagring. I detta beslut angav CREG att denna myndighet inte på grundval av de upplysningar som Fluxys hade tillhandahållit hade möjlighet att slå fast fördelningen av kostnader för företagets olika överföringsverksamheter och att CREG därför hade gjort en ny beräkning och omfördelat kostnaderna mellan verksamheterna. På grundval av denna beräkning beslutade CREG att för transportverksamheten fastställa priser som var lägre än de som det ovannämnda företaget hade föreslagit.

15 Fluxys ifrågasatte den metod som CREG hade använt för att fastställa priserna för transport och lagring och väckte den 27 juni 2008 talan vid Cour d'appel de Bruxelles med yrkanden om inhibition och upphävande av beslutet av den 6 juni 2008 avseende priser. Fluxys gjorde gällande att CREG felaktigt hade omfördelat en del av de operationella kostnaderna för transport till kostnader för transiteringsverksamhet. Fluxys hävdade bland annat att CREG inte hade iakttagit gaslagen, i vilken olika

bestämmelser avseende beräkning av priser föreskrivs beträffande å ena sidan transiteringsverksamhet och å andra sidan transport och lagring. CREG hade nämligen tillämpat samma bestämmelser beträffande samtliga verksamheter.

16 I målet vid den nationella domstolen gjorde CREG gällande bland annat att Europeiska unionens lagstiftning och särskilt direktiv 2003/55 utgör hinder mot sådan nationell lagstiftning som den belgiska, enligt vilken olika metoder för prissättning fastställs för olika slags överföring av naturgas.

17 I beslutet om hänskjutande betonade Cour d'appel de Bruxelles att tvistens lösning är förknippad med en prövning av den belgiska lagstiftningen och särskilt artikel 15/5 quinquies i gaslagen, i dess lydelse enligt 2009 års gaslag. Av denna följer att olika metoder för att fastställa priser ska tillämpas för transitering och för annan överföring av naturgas. Enligt denna lagstiftning får inte kostnaderna för att utnyttja nätet för den systemansvariges samtliga verksamheter beaktas när priserna för transitering fastställs. Med beaktande av detta inhiberade den hänskjutande domstolen CREG:s beslut av den 6 juni 2008.

18 Under dessa omständigheter beslutade Cour d'appel de Bruxelles att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfråga till domstolen:

"Utgör artiklarna 1, 2 och 18 i direktiv [2003/55] och artikel 3 i förordning [nr 1775/2005] hinder mot att en särskild ordning för priser för transiteringsverksamhet, som avviker från bestämmelserna om överföringsverksamhet, införs genom nationell lagstiftning med följd att det inom överföringsverksamheten görs åtskillnad mellan transport och transitering?"

Förfarandet vid domstolen

19 I skrivelse av den 7 april 2010 som inkom till domstolens kansli den 28 april samma år upplyste Fluxys ombud domstolen om att ”en överenskommelse [hade] träffats med CREG … avseende tillämpning av en ordning för priser som inte längre grundas på att olika bestämmelser tillämpas för överföring för nationella ändamål och transitering, utan som på grundval av samma metod återspeglar kostnaderna för de tjänster som tillhandahålls varje verksamhet och avser endast denna”. I denna skrivelse angavs vidare att ”i enlighet med denna överenskommelse har Fluxys återkallat de grunder som åberopades mot CREG:s beslut vid Cour d’appel de Bruxelles. Detta omfattar även de grunder som avsåg åtskillnaden [mellan] transitering och nationell överföring.” Det enda undantaget utgjordes av en grund avseende historiska avtal som omfattades av ett undantag.

20 Till följd av denna skrivelse begärde domstolen att Cour d’appel de Bruxelles skulle ange vilka konsekvenser denna återkallelse hade med avseende på begäran om förhandsavgörande.

21 I skrivelse som inkom till domstolens kansli den 17 maj 2010 upplyste Cour d’appel de Bruxelles om att denna domstol vidhöll begäran om förhandsavgörande, eftersom CREG:s beslut av den 6 juni 2008 inte hade upphävts trots Fluxys delvisa återkallelse, och eftersom ”Fluxys vidhöll sitt yrkande om upphävande” av detta beslut beträffande de grunder för talan som Fluxys inte återkallat och som avser att bestämmelserna i gaslagen om metoden för beräkning av priser inte iakttagits. Cour d’appel de Bruxelles upplyste vidare domstolen om att enligt artikel 825 i den belgiska processlagen (code judiciaire) var giltigheten av Fluxys delvisa återkallelse ”beroende av att motparten godtog denna”. I målet vid Cour d’appel de Bruxelles hade CREG emellertid inte godtagit återkallelsen. Cour d’appel de Bruxelles angav slutligen att den har full prövningsrätt ”i fråga om ett område som utgör tvingande rätt” och att den därför

inte är skyldig att avgöra målet enbart med ledning av de grunder som parterna har åberopat.

22 I skrivelse som inkom till domstolens kansli den 1 juni 2010 upplyste den belgiska regeringen domstolen om att till följd av en formell underrättelse från Europeiska kommissionen med stöd av artikel 258 FEUF avseende gaslagen, hade gaslagen ändrats genom lag av den 29 april 2010 om ändring av lag av den 12 april 1965 om överföring av produkter i gasform och i andra former genom rörledning med avseende på priserna för transitering (loi du 29 avril 2010 modifiant la loi du 12 avril 1965 relative au transport de produits gazeux et autres par canalisations en ce qui concerne les tarifs de transit) (*Moniteur belge* av den 21 maj 2010, s. 31397).

23 Av de handlingar som ingetts till domstolen framgår även att Cour constitutionnelle i Belgien genom dom av den 8 juli 2010 med retroaktiv verkan (*ex tunc*) upphävde den ovannämnda lagen av den 10 mars 2009 bland annat på grund av att den stod i strid med direktiv 2003/55 och förordning nr 1775/2005.

Begäran om att det muntliga förfarandet ska återupptas

24 CREG har i skrivelse av den 17 november 2010 begärt att det muntliga förfarandet ska återupptas. CREG har i huvudsak gjort gällande att ”frågan om giltigheten och tillämpningen i tiden av undantaget för de [historiska] avtal som upprättades genom artikel 32.1 i gasdirektivet” måste behandlas i ett kontradiktoriskt förfarande, eftersom generaladvokaten har grundat sitt förslag till avgörande på helt nya omständigheter och bedömningar som CREG inte haft tillfälle att yttra sig över.

25 Domstolen kan på eget initiativ, på förslag från generaladvokaten eller på parternas begäran, återuppta det muntliga förfarandet i enlighet med artikel 61 i rättegångsreglerna om den anser att den inte har tillräcklig kännedom om omständigheterna i målet eller om detsamma ska avgöras på grundval av ett argument som inte har kunnat avhandlas mellan parterna (se, bland annat, dom av den 8 september 2009 i mål C-42/07, Liga Portuguesa de Futebol Profissional och Bwin International, REG 2009, s. I-7633, punkt 31 och där angiven rättspraxis).

26 I stadgan för Europeiska unionens domstol och i rättegångsreglerna föreskrivs däremot inte någon möjlighet för parterna att inkomma med yttranden över generaladvokatens förslag till avgörande (se domen i det ovannämnda målet Liga Portuguesa de Futebol Profissional och Bwin International, punkt 32).

27 Domstolen finner, efter att ha hört generaladvokaten, att eftersom det inte längre finns anledning att besvara tolkningsfrågan, ska begäran om återupptagande av det muntliga förfarandet avslås.

Begäran om förhandsavgörande

28 Det framgår av domstolens praxis att det uteslutande ankommer på de nationella domstolarna, vid vilka tvisten anhängiggjorts och som har ansvaret för det rättsliga avgörandet, att mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i varje enskilt mål bedöma såväl om ett förhandsavgörande är nödvändigt för att döma i saken

som relevansen av de frågor som ställs till domstolen (se, bland annat, dom av den 15 juni 1995 i de förenade målen C-422/93–C-424/93, Zabala Erasun m.fl., REG 1995, s. I-1567, punkt 14).

29 Då den nationella domstolen gör dessa bedömningar fullgör den ändå, i samverkan med domstolen, en uppgift som tillerkänts dem gemensamt för att säkra respekten för rättsordningen vid tillämpningen och tolkningen av unionsrätten. Följaktligen ska de problem som kan uppkomma till följd av den bedömning som den nationella domstolen gör och de kontakter som denna har med domstolen inom ramen för artikel 267 FEUF, uteslutande lösas med stöd av unionsrättens bestämmelser (se domen i de ovannämnda förenade målen Zabala Erasun m.fl., punkt 15).

30 Det är härvid nödvändigt att domstolen har kännedom om den faktiska och rättsliga bakgrunden till tvisten vid den nationella domstolen. De uppgifter som lämnas i begäran om förhandsavgörande ska nämligen inte bara göra det möjligt för domstolen att lämna användbara svar, utan också ge såväl medlemsstaternas regeringar som andra berörda möjlighet att avge yttranden i enlighet med artikel 23 i domstolens stadga. Det åligger domstolen att se till att denna möjlighet finns, eftersom det enligt denna bestämmelse endast är begäran om förhandsavgörande som delges de berörda parterna (dom av den 1 april 1982 i de förenade målen 141/81–143/81, Holdijk m.fl., REG 1982, s. 1299, punkt 6, svensk specialutgåva, volym 6, s. 359, samt beslut av den 28 juni 2000 i mål C-116/00, Laguillaumie, REG 2000, s. I-4979, punkt 14).

31 Även om domstolen i största möjliga utsträckning ska kunna lita på den nationella domstolens bedömning vad gäller nödvändigheten av de frågor som ställs, måste domstolen ges möjlighet att göra de bedömningar som är förenade med dess uppgifter, bland annat för att i förekommande fall pröva om den är behörig att ta upp

målet till prövning, såsom varje domstol är skyldig att göra (domen i de ovannämnda förenade målen Zabala Erasun m.fl., punkt 16).

32 I förevarande mål framgår det av de skrivelser som inkommit till domstolen sedan begäran om förhandsavgörande gavs in dels att Fluxys har återkallat de grunder som åberopades vid den hänskjutande domstolen avseende rättsstridigheten av den metod för att fastställa priser som CREG tillämpade i det beslut som angreps vid den hänskjutande domstolen, dels att Fluxys har för avsikt att vidhålla talan om upphävande av de beslut som angripits vid Cour d'appel de Bruxelles endast med avseende på de historiska avtal som omfattas av undantag enligt artikel 32.1 i direktiv 2003/55. Till följd av den dom som Cour constitutionnelle avkunnade den 8 juli 2010 är vidare den nationella lagstiftning som den hänskjutande domstolen ska tillämpa inte längre densamma som den som beaktades i samband med begäran om förhandsavgörande.

33 Under dessa förhållanden finner domstolen att de nationella bestämmelser som är tillämpliga på tvisten vid den hänskjutande domstolen inte längre är desamma som de bestämmelser som Cour d'appel de Bruxelles angav i beslutet om hänskjutande, även om de nationella bestämmelser som nu enligt Cour d'appel de Bruxelles är tillämpliga till följd av den ovannämnda domen från Cour constitutionnelle ger upphov till samma frågeställning med avseende på huruvida dessa bestämmelser är förenliga med unionsrätten som de bestämmelser som upphävdes genom den ovannämnda domen. Domstolen finner vidare att Fluxys inte längre gör gällande att CREG har åsidosatt artikel 15/5 quinquies i gaslagen.

34 Härav följer att domstolen, med beaktande av tvistens utveckling vid den hänskjutande domstolen med avseende på såväl förfarandet som gällande rätt, inte kan pröva den hänskjutna frågan.

Rättegångskostnader

35 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (fjärde avdelningen) följande:

Det finns inte längre någon anledning att besvara tolkningsfrågan i mål C-241/09.

Underskrifter